

**CUMHURİYETİN
YÜZÜNCÜ YILINA
ARMAĞAN**

CİLT I

onikilevha
TUTANAK KÜTÜPHANESİ

YAYIN NO: 2657

Cumhuriyetin Yüzüncü Yılına Armağan - Cilt I

EDİTÖRLER

Prof. Dr. Fethi Gedikli, Prof. Dr. Emrehan İnal,
Dr. Öğr. Üyesi Ali Adem Yörük, Ar. Gör. Abdullah Furkan Korkmaz,
Ar. Gör. Göktuğ İdiz, Ar. Gör. Emine Esra Canbolat, Ar. Gör. Emrah Gökmen
ISBN 978-625-5994-15-8

1. BASKI - İSTANBUL, KASIM 2024

© **ONİKİLEVHA YAYINCILIK A. Ş.**

Adres Prof. Nurettin Mazhar Öktel Sokak No: 4/1 Şişli / İSTANBUL

Telefon (850) 811 01 41

Faks (212) 224 40 02

Web www.onikilevha.com.tr

E-Posta bilgi@onikilevha.com.tr

 facebook.com/onikilevha

 twitter.com/onikilevha

 instagram.com/onikilevha

Baskı/Cilt Assum Basım ve Mücellit - Murat Yalçınkaya
Maltepe Mah. Davutpaşa Cad. B-Blok
No:83/2 Kapı No:313
Zeytinburnu/ İstanbul
Sertifika No: 42010

CUMHURİYETİN YÜZÜNCÜ YILINA ARMAĞAN

CİLT I

EDİTÖRLER

Prof. Dr. Fethi Gedikli

Prof. Dr. Emrehan İnal

Dr. Öğr. Üyesi Ali Adem Yörük

Ar. Gör. Abdullah Furkan Korkmaz

Ar. Gör. Göktuğ İdiz

Ar. Gör. Emine Esra Canbolat

Ar. Gör. Emrah Gökmen

onikilevha
1111 11111111 1111 111111 111111

CEZA MUHAKEMESİNDE UZLAŞTIRMA SÜRECİNDE TEBLİGAT*

*Selman DURSUN***

A. GENEL OLARAK TEBLİGAT KAVRAMI VE TÜRLERİ

1. Tebligat Kavramı

Tebliğat, Arapça kökenli bir deyim olup esas itibariyle tebliğ kelimesinin çoğulu, yani “tebliğler” manasındadır. Aynı kökene sahip olan tebliğ sözcüğü ise, “bülüğ” tabirinden türeyerek eriş(tir)me, ulaş(tır)ma yahut “belağ” ibaresinden dönüşerek bildirme, haber verme, bildiri (tebliğ/bildiri sunma) anlamını taşımakta, “tebliğ etmek” de eriştirmeyi, ulaştırmayı, bildirmeyi ifade etmektedir. Sonuç olarak tebligat kavramı, kısaca “bildirim” demek olup köken itibariyle çoğul mahiyette olsa da tekil kullanım olarak yerleşmiştir. Kelimenin çoğulu “tebligatlar” şeklinde olup mevzuatta bu yönde örneklere (örneğin, Ceza Muhakemesi Kanunu m. 297/4) de rastlanmaktadır.

Bu noktada tebligat kavramıyla yakından ilişkili bir tabir olan tefhi-me de kısaca değinmekte yarar görüyoruz. Tebliğ ibaresi gibi Arapça kö-

* Bu metin, Adalet Bakanlığı, Ceza İşleri Genel Müdürlüğü, Alternatif Çözümler Daire Başkanlığı tarafından 08-09.06.2022’de Ankara’da düzenlenen Uzlaştırma Sempozyumu ve Değerlendirme Toplantısında sunulan bildirinin gözden geçirilmiş ve genişletilmiş halidir.

** Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı.

kenli bir sözcük olan tefhim; fehim kelimesinden, yani anlama, kavrama ifadesinden türemiş olup anlatma, bildirme (tefhim etmek = Anlatmak, bildirmek) manasını haizdir. Terim olarak tefhim ise yüze karşı, sözlü bildirimi karşılamaktadır.

Tebliğat tabiri, tebliğ (yazılı bildirim), tefhim (sözlü bildirim) ve diğer (elektronik, ilan, gösterme vs.) bildirim çeşitlerini içeren bir üst kavram olarak kullanılmaktadır. Nitekim tüm bildirim türlerine dair temel düzenleme olan 7201 sayılı Kanun, “Tebliğat Kanunu” ismini taşıdığı gibi Kanun’un birçok hükmünde tebliğat deyimine üst kavram mahiyetinde karşılaşılmaktadır. Örneğin, elektronik tebliğat (m. 7/a), ilanen tebliğat (m. 28), celsede/kalemde tutanağın tevdi veya celsede müteakip celsenin bildirilmesi (m. 36-37: “...tebliğ hükmündedir” ibaresi), Cumhuriyet savcısına evrakın aslını gösterme ve görüldü şerhi (m. 43) vb. maddeler. Öğretide tebliğatın, yazılı veya ilanen bildirimi ifade ettiği, tefhimin ise açık kanuni düzenleme sayesinde tebliğat sayıldığı belirtilmektedir. Öte yandan Ceza Muhakemesi Kanunu’nda kararların (ilgili tarafın yüzüne karşı verilmişse) açıklanması ve (hazır bulunamayan ilgisine) tebliğinden (m. 35) söz edilmiş, tebliğat tabiri (m. 37, tebliğat usulleri; m. 38, Cumhuriyet Başsavcılığına yapılan tebliğat; m. 39, sürelerin hesaplanması [tebliğatın yapıldığı gün]) üst kavram olarak kullanılmıştır. Daha açık olarak istinaf ve temyiz sürelerinin başlangıç anı olarak 2024 yılında 7499 sayılı Kanun’la değiştirilmeden önce hükmün açıklanmasından (tefhiminden) itibaren veya hüküm yoklukta açıklanmışsa tebliğden itibaren başlayacağı ifade edilmiştir (m. 273, 291)¹. Meri düzenlemede ise süre, yalnızca tebliğden sonra işleyecektir.

Hukuki bir terim olarak tebliğat, “hukuki işlemlerin, kanunun öngördüğü esas ve usullere uygun olarak (sözlü, yazılı, elektronik, ilan vb.) yetkili makam tarafından muhataba bildirilmesi ve bildirimin belgelendirilmesi” şeklinde tarif edilmektedir. Ceza muhakemesi açısından tebliğatın konusunu, ceza muhakemesi işlemleri oluşturmaktadır. Ceza muhakemesi işlemleri ise iddia, savunma ve yargılamaya dair fikri veya fiili nitelikteki irade açıklamalarından müteşekkildir. Yine tebliğat kavramı

¹ Belirtmek gerekir ki Kanun’da “tefhim” sözcüğü, yalnızca m. 232/5’te geçmektedir.

bağlamında, muhatabı bilgilendirme ve durumu belgelendirmenin bulunmaması halinde “tebligat yokluğu”, belgelendirme usule uygun değilse “usulsüz tebligat” tabirleri karşımıza çıkmaktadır. Tebligat Kanunu’nun 32. maddesi uyarınca usule aykırı tebligat, muhatap öğrenmişse geçerli kabul edilir ancak tebliğ tarihi, muhatabın beyan ettiği tarih sayılır.

2. Tebligat Türleri

Tebligat kavramı, çeşitli ölçütlere göre tasnif edilebilmektedir. Tebligatı yapan mercie göre resmi ve özel tebligat; tebligatın konusuna göre kazai (yargısal), idari ve mali tebligat (Tebligat Kanunu’ndaki ayırım); tebligat yerine göre yurt içi ve yurt dışı tebligat ve nihayet tebligatın yapıldığı biçimine göre vasıtasız (dolaysız) ve vasıtalı (dolaylı) tebligat türleri bulunmaktadır. Burada tebligatın bu son türüne değinilecektir.

Vasıtasız tebligat, “tefhim” ve “diğer doğrudan bildirimleri” ifade etmektedir. Burada işlemi yapanın, işlemi, doğrudan/vasıtasız biçimde muhatabına bildirmesi söz konusudur. Bu kapsamda “tefhim”, bir kararın sözlü olarak muhatabına dolaysız bildirimidir. Ceza Muhakemesi Kanunu’nda kararın açıklanmasından (m. 35/1) veya okunmasından (m. 231/1) söz edilerek bu kavrama işaret edilmektedir. Bir belgenin (örneğin, duruşma tutanağının veya yazılı bir kararın) elden verilmesi, “tevdî suretiyle doğrudan bildirim”² olup sözlü olarak duruşma celsesinin (oturumunun) gün ve saatinin bildirilmesi de bu kapsamdadır³.

Vasıtalı tebligat, esasen tebliği belirtmekte olup işlemi yapanın araya vasıta/kişi koyarak yani dolaylı/vasıtalı bir biçimde işlemi bildirmesi demektir⁴. Vasıtalı tebligatın da çeşitli türleri bulunmaktadır. Bunlardan ilki, “tevdî suretiyle tebliğ” olup tebligat konusunun, muhatabın adresine postacı tarafından tevdi edilmesidir. Tebligat Kanunu’nun 10/1 maddesine göre tebligat, kişinin bilinen en son adresinde yapılır. Kişinin vekili veya kanuni temsilcisi varsa kural olarak tebligat bu kişilere yapılır. Mü-

² Tebligat Kanunu m. 36, bu tür bildirimlerin “tebliğ hükmünde” olduğunu belirtmektedir. Ayrıca bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 35/1 (kararın bir örneğinin verilmesi).

³ Bkz. Tebligat Kanunu m. 37.

⁴ Örneğin, Ceza Muhakemesi Kanunu m. 35/2-3.

dafi ve şüpheli veya sanığa ayrı tebliğ gerekebilir (Tebliğat Kanunu m. 11). Aynı konutta yaşayan reşit ve mümeyyiz diğer kişilere, hizmetçiye tebligat yapılabilir (Tebliğat Kanunu m. 16, 22). Adreste kimse yoksa veya tebliğden imtina ediliyorsa tebligat muhtarlığa teslim edilir ve ihbarname kapıya yapıştırılır, tebliğ tarihi olarak yapıştırma tarihi esas alınır (Tebliğat Kanunu m. 21).

Vasıtalı tebligatın ikinci bir türü, “göstererek tebliğ” olup tebligat konusunun muhatabına gösterilmesi suretiyle yapılır. Cumhuriyet Başsavcılığına yapılan tebligat bunun örneğidir (Ceza Muhakemesi Kanunu m. 38, Tebligat Kanunu m. 43). Bundan başka üçüncü bir tür olarak kolluk veya adliye memurları vasıtasıyla yapılan tebliğ, “memurla sözlü tebliğ” (Tebliğat Kanunu m.2, 41) şeklinde anılmaktadır. Vasıtalı tebliğin dördüncü türü “asarak tebliğ” olup adresini değiştiren kimsenin yeni adresi belli değilse eski adrese ait binanın kapısına tebligat evrakını asmak suretiyle tebliğ yapılır ve asılma tarihi tebliğ tarihi sayılır (Tebliğat Kanunu m. 35/2). Nihayet adresi meçhul olanlara gazete ve elektronik ortamda bir veya iki defa ilan etmek suretiyle yapılan tebliğ, “ılanen tebliğ” olarak adlandırılmaktadır. Bu tebliğ türünde, son ilandan itibaren 7 gün sonra tebliğ yapılmış sayılır, söz konusu süre 15 günü geçmemek üzere daha uzun tutulabilir (Tebliğat Kanunu 28-31).

Bunların dışında veya yine vasıtalı tebligat türü olarak mevzuatımızda, telefon, telgraf, faks, elektronik posta gibi araçlarla bildirim yapılabileceği (kişisel iletişim araçlarıyla tebliğ), örneğin, tanıkların çağrı kâğıdı yerine bu yollarla da davet edilebilecekleri öngörülmüştür (Ceza Muhakemesi Kanunu m. 43/2). Ayrıca Tebligat Kanunu m. 7/a’da, belirli gerçek ve tüzel kişilere (talep etmeleri halinde diğer gerçek ve tüzel kişilere) tebligatın elektronik yolla yapılması zorunlu tutulmuştur. Elektronik tebligatta, tebligatın elektronik posta adresine ulaştığı tarihi izleyen 5 günün sonunda tebliğ yapılmış sayılır.

B. UZLAŞTIRMA SÜRECİNDE TEBLİGAT

1. Genel Olarak Ceza Muhakemesinde Tebligat

Ceza muhakemesinde tebligat, esasen Ceza Muhakemesi Kanunu'nun çeşitli hükümlerinde ilgili işlemler özelinde düzenlenmektedir. Bununla birlikte Kanun'un ikinci kısmında (m. 33-38/A) kararların tebliğine dair genel hükümlere de yer verilmiştir. Bu kısımda bulunan ve "Tebliğat usulleri" başlığını taşıyan 37. maddede, "Tebliğat, bu Kanunda belirtilen özel hükümler saklı kalmak koşuluyla, ilgili kanunda belirtilen hükümlere göre yapılır." hükmü öngörülmüştür.

Maddede bahsi geçen "ilgili kanun", Tebligat Kanunu olup söz konusu Kanun ile Ceza Muhakemesi Kanunu'ndaki özel tebligat düzenlemeleri arasındaki ilişki de özel normun önceliği ilkesi çerçevesinde açıkça düzenlenmiştir. Başka bir deyişle, Ceza Muhakemesi Kanunu'nda tebligata dair özel bir hüküm sevk edilmişse öncelikle bu norm uygulanacak, ayrık bir hüküm yoksa Tebligat Kanunu hükümleri esas alınacaktır.

Belirtilen ilişki kapsamında ceza muhakemesinde de uygulama alanı bulan Tebligat Kanunu'nun 1. maddesi, yargı mercileri ile çeşitli kamu idarelerine ilişkin tüm tebligatın, bu Kanun hükümlerine göre Posta ve Telgraf Teşkilatı veya memur vasıtasıyla yapılacağını belirtmektedir. Kanun'un ilk otuz üç maddesinde tebligata dair genel hükümlere yer verilmekte, özel hükümler kapsamında, 34 ila 44. maddeler arasında ise yargısal (kazai) tebligat (devamında idari ve mali tebligat) düzenlenmektedir.

2. Uzlaştırma Sürecinde Tebligata Dair Mevzuat

Uzlaştırma sürecinde tebligatla ilgili temel hükümler, Ceza Muhakemesi Kanunu, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliği ve Tebligat Kanunu'nda yer almaktadır. Bunlara ek olarak Yargıtay'ın içtihadı birleştirme kararı⁵, Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü Alternatif

⁵ Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu, 20.11.2020, 2019/2, 2020/3 (Resmi Gazete, 20.04.2021, 31460).

Çözümler Daire Başkanlığı'nın hukuki görüşleri⁶ ve Daire Başkanlığınca hazırlanan Uzlaştırma Kılavuzu⁷, uzlaştırmada tebligata dair bazı hususlarda kaynak teşkil edebilmektedir.

Tebliğat hükümlerine değinmeden önce, uzlaştırma sürecinin kendi içindeki aşamaları ve bu aşamalarda tebligata konu olabilecek hukuki işlemlere değinmekte yarar vardır. İlgili mevzuat esas alındığında, tekâmül etmiş bir uzlaştırmada 1) Uzlaştırma teklifine davet/çağrı, 2) Uzlaştırma teklifi, 3) Uzlaştırma müzakereleri ve 4) Uzlaştırma raporu şeklinde dört aşamadan söz edilebilir. Ancak uygulamada davet ve teklif iç içe geçebilmekte, zamandan tasarruf etmek amacıyla teklif formu, müzakere sonunda raporla birlikte imzalanabilmektedir⁸.

Söz konusu süreçte, yetkili kamu görevlisi olarak uzlaştırıcının çeşitli irade açıklamaları dolayısıyla hukuki işlem (ve ilgili olduğu alan itibariyle ceza muhakemesi işlemi) mahiyetini haiz tasarrufları mevcut olup bunların taraflara bildirilmesi gerekmektedir. Nitekim mevzuatta işlemlerin bildirilmesine veya bildirilememesine birtakım sonuçlar da bağlanmıştır. Örneğin, uzlaşma teklifine davet/çağrı yapılamazsa doğrudan uzlaştırma teklif işlemine geçilecektir. Uzlaştırma teklifinin yapılmasından (bu yöndeki tebligattan) itibaren üç gün içinde kararın bildirilmemesi halinde teklif reddedilmiş sayılacaktır. Bunun gibi belirlenen ve bildirilen tarihteki müzakerelere mazeretsiz olarak katılmamaya, uzlaşmayı kabul etmeme sonucu bağlanmıştır. Keza müzakereler sonucunda taraflara imzalaması

⁶ 06.06.2017 tarihli ve "Uzlaştırma İşlemlerinde Tebligat ve İstinabe" konulu hukuki görüş; 27.06.2017 tarihli ve "Uzlaştırma İşlemlerinde SEGBİS" konulu hukuki görüş ve 23.08.2017 tarihli ve "Taraflardan Birinin Yurtdışında Olması Halinde Uzlaştırma Yoluna Gidilip Gidilemeyeceği" hakkında hukuki görüş. Bkz. <<https://alternatifcozumler.adalet.gov.tr/Home/OrtaDetay/hukuki-gorusler>>

⁷ Uzlaştırma Kılavuzu, Editörler: Orhan Cüni, Merve Özcan, Ankara, Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü Alternatif Çözümler Daire Başkanlığı Yayını, 2021. Bkz. <<https://alternatifcozumler.adalet.gov.tr/Home/OrtaDetay/kitaplar>>

⁸ Bkz. Alternatif Çözümler Daire Başkanlığı'nın 06.06.2017 tarihli ve "Uzlaştırma İşlemlerinde Tebligat ve İstinabe" konulu hukuki görüşü, s. 5.

için iletilen uzlaştırma raporunun imzalanmaması⁹ da aynı minvalde değerlendirilebilir.

Bu noktada uzlaştırmada tebligata dair hükümlere bakıldığında, ilk olarak Ceza Muhakemesi Kanunu m. 253/4'te, "...Büro tarafından görevlendirilen uzlaştırmacı, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar görene uzlaşma teklifinde bulunur. Şüphelinin, mağdurun veya suçtan zarar görenin reşit olmaması halinde, uzlaşma teklifi kanunî temsilcilerine yapılır. Uzlaştırmacı, uzlaşma teklifini açıklamalı tebligat veya istinabe yoluyla da yapabilir..." düzenlemesine işaret etmek gerekir. Bu fıkra da belirtilen hususlara ilişkin birtakım detaylar, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliği'nin "Uzlaşma teklifi" başlıklı 29. maddesinde öngörülmüş olup Kanunda bulunmayan bazı ilavelere de denk gelinmektedir.

Buna göre Yönetmelikte öncelikle uzlaşma teklifinin yapılacağı kişiler bağlamında, suçtan zarar görenin özel hukuk tüzel kişisi olması ihtimalinde teklifin, bu konuda özel yetkili vekile de yapılabileceği açıklığa kavuşturulmuştur (m. 29/2). Bundan başka Kanunda yer almayan bir aşama olarak uzlaşma teklifinde bulunmak için çağrı (uzlaşma teklifine davet) öngörülmüş olup bu çağrının telefon, telgraf, faks, elektronik posta gibi araçlarla yapılabileceği ancak bu çağrının uzlaşma teklifi anlamına gelmeyeceği¹⁰ açıklanmıştır (m. 29/7). Çağrı sonrasında yüz yüze yapılacak uzlaşma teklifinin, uzlaşmanın mahiyeti ile uzlaşmayı kabul veya reddetmenin hukuki sonuçlarını içeren ve Yönetmelik ekinde yer alan "Uzlaşma Teklif Formundaki" bilgilerin açıklanması ve teklif formunun hazır bulunan ilgiliye imzalatılarak verilmesi suretiyle yapılacağı düzenlenmiştir. Bilgilendirme yükümlülüğünün yerine getirildiğine ve uzlaşma teklifinde bulunulduğuna ilişkin formun imzalı örneğinin uzlaştırma evrakı içine konulacağı belirtilmiştir (m. 29/5).

⁹ Uzlaştırma raporunun imzalanması gerekliliği hakkında bkz. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 253/15 (tarafların imzasını içeren rapor), Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliği m. 18/2 ve 25/2 (tarafların imzasını içeren rapor), 31/6 (raporun istinabe yoluyla imzalatılması) ve Alternatif Çözümler Daire Başkanlığı'nın 06.06.2017 tarihli ve "Uzlaştırma İşlemlerinde Tebligat ve İstinabe" konulu hukuki görüşü, s. 5.

¹⁰ Karşılaştırınız: Tanıkların aynı araçlarla çağrılması fakat çağrı kâğıdına bağlanan sonuçların bu durumda uygulanmaması (Ceza Muhakemesi Kanunu m. 43/2).

Yönetmelikte uzlaştırma teklifinin, Kanun'da belirtildiği gibi açıklamalı tebligat veya istinabe yoluyla da yapılması imkânının yanı sıra Kanun'da yer alamayan bir yol olarak Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) vasıtasıyla da gerçekleştirebileceği (m. 29/3) öngörülmüştür. Açıklamalı tebligatın (açıklamalı uzlaşma teklifinin), uzlaştırıcının taraf-lara "iletişim araçlarıyla ulaşamaması" hâlinde, teklif formunu uzlaştırma bürosuna vermesi suretiyle yapılacağı (m. 29/6) ifade edilmiştir. Uzlaşma teklif formunun istinabe suretiyle imzalatılması gereken hallerde ise teklif formu, tarafın bulunduğu yer Cumhuriyet başsavcılığı istinabe bürosu aracılığıyla imzalatılacaktır (m. 29/4).

Yönetmelikte uzlaştırma teklifinden başka uzlaştırma müzakereleri ve uzlaştırma raporu bakımından da önemli hükümler sevk edilmiştir. Yüz yüze yapılması esas olan müzakerelerin, görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle de yapılabileceği düzenlenmiştir (m. 31/4). Uzlaştırma raporunun taraflara imzalatılacağı, raporun istinabe suretiyle imzalatılması gerektiğinde ise bunun, tarafın bulunduğu yer Cumhuriyet başsavcılığı istinabe bürosu aracılığıyla imzalatılacağı (m. 31/5-6) öngörülmüştür.

Ceza Muhakemesi Kanunu'nda tebligata ilişkin ikinci önemli hüküm, 253. maddenin 6. fıkrasında yer almaktadır. Buna göre, "Resmî mercilere beyan edilmiş olup da soruşturma dosyasında yer alan adreste bulunmama veya yurt dışında olma ya da başka bir nedenle mağdura, suçtan zarar görene, şüpheliye veya bunların kanunî temsilcisine ulaşılabilmesi halinde, uzlaştırma yoluna gidilmeksizin soruşturma sonuçlandırılır."¹¹. Alternatif Çözümler Daire Başkanlığı'nın 23.08.2017 tarihli ve "Taraflardan Birinin Yurtdışında Olması Halinde Uzlaştırma Yoluna Gidilip Gidilemeyeceği" hakkındaki hukuki görüşüne göre de "... taraflardan birinin yurtdışında olması hâlinin, uzlaştırma yoluna gidilme-

¹¹ Madde gerekçesinde şu açıklamalar yapılmıştır: "Altıncı fıkraya göre; gerekli araştırmalara rağmen, herhangi bir nedenle mağdur veya suçtan zarar görene, bu kişiler veya şüpheli temyiz kudretine sahip değillerse kanuni temsilcisine ulaşılabilmemekte ise, uzlaşma yoluna gidilmeksizin soruşturma sonuçlandırılır. Örneğin adres belirlenemiyorsa, soruşturma dosyasındaki adresler de bulunamıyorsa veya sayılan kişiler yurt dışında ise, bu şekilde hareket edilecektir."

mesi için yeterli olduğu düşünülmektedir. Bu durumda tarafın yurtdışı adresi belli olsa dahi uzlaştırma yoluna gidilmemesi gerektiği, zira bahse konu durumun varlığı halinde uzlaştırma sürecinin, Kanunda öngörülen sürede sonuçlandırılmasının da güç olacağı değerlendirilmektedir”. Uzlaştırma Yönetmeliği’nde de benzer hükümlere yer verilmiş, ilave olarak taraflara ulaşılamadığı hususunun tutanakla tespit edilmesinin ardından uzlaştırıcı tarafından uzlaştırma işlemlerine son verileceği düzenlenmiştir (m. 7/12 ve 31/7).

3. Uzlaştırmada Tebligat Türleri

a. Vasıtasız tebligat (tefhim ve diğer doğrudan bildirimler)

Bir ceza muhakemesi işlemi olarak “uzlaştırma teklifinin”, uzlaştırıcı tarafından taraflara vasıtasız olarak uzlaşmanın mahiyetine dair bilgilerin açıklanması (tefhimi) ve teklif formunun imzalatılarak verilmesi (tevdi suretiyle doğrudan bildirim) suretiyle yapılması (Yönetmelik, m. 29/5) esastır. Alternatif Çözümler Daire Başkanlığı’nın konuyla ilgili hukuki görüşünde de teklifin yüz yüze yapılması (tarafların çağrıya uyarak belirlenen yere gelmesi, gerekirse uzlaştırıcının tarafın bulunduğu yere gitmesi) şu ifadelerle teşvik edilmiştir:

“Tarafların uzlaştırmacının davetine icabet etmemesi ya da edemeyeceğini bildirmesi durumunda uzlaştırmacının, bilhassa tarafla aynı ilde bulunduğu hâllerde; tarafın bulunduğu yere gitmesi, uzlaşma teklifini, bu kapsamda uzlaşmanın mahiyeti ve hukuki sonuçlarını tarafla bir araya gelerek yüz yüze anlatması, uzlaştırma kurumu konusunda kişiyi aydınlatması ve kişinin yeterli bir şekilde bilgi sahibi olduğundan emin olması gerekir. Söz konusu durum uzlaştırmacı ile aynı ilde ikamet etmeyen taraf için de geçerli olmalıdır.

Zira mevcut Yönetmeliğe göre uzlaştırmacıya zorunlu yol giderleri de dâhil olmak üzere yaptığı masraflar Ceza Muhakemesi Kanunu Gereğince Görevlendirilen Müdafî ve Vekillere Ödenecek Ücret Tarifesinde soruşturma aşaması için belirlenen miktarı geçmeyecek şekilde ayrıca ödenmektedir. Dolayısıyla, uzlaştırmacının, taraflarla yüz yüze iletişime geçmenin yollarını araması, uzlaşmanın mahiyetini mümkün mertebe bir

araya gelerek taraflara anlatması, bunun mümkün olmadığı durumlarda taraflara uzlaşmanın mahiyetini telefonla anlatması gerekir.”¹².

Uzlaştırma teklifinden başka müzakere aşaması sonucunda uzlaştırıcı tarafından düzenlenen “uzlaştırma raporunun” da aynı şekilde taraflara tevdi suretiyle doğrudan bildirim ve bu yolla tarafların imzalarının alınması esas olup Alternatif Çözümler Daire Başkanlığı’nın mezkûr görüşü uyarınca uzlaştırma teklifinin de bu aşamada imzalatılması mümkündür. Gerçekten de Daire Başkanlığı’nın ilgili görüşünde şu tespitlere yer verilmiştir:

“Tarafların uzlaşma teklifini telefonda kabul ettiği hallerde, teklifin kabul edilmesi ile müzakere aşamasına geçileceğinden ve uzlaştırma sürecinin sonucunda tarafların oluşan özgür iradesine göre bir uzlaştırma raporu düzenleneceğinden, süreç sonunda da uzlaştırma raporunun taraflarca ıslak imza ile imzalanması bir zorunluluk olduğundan, zamandan tasarruf edebilmek adına, teklif formu uzlaştırma raporunun imzalanması aşamasında da taraflara imzalatılabilir. Bununla birlikte uzlaşma teklif formunun, uzlaştırma müzakerelerine başlanmadan önce imzalatılmasına da bir engel bulunmamaktadır. Burada uzlaştırmacının, telefon görüşmesini, içeriğini, tarih ve zaman da belirtmek suretiyle kendisinin tutanağa bağlaması ve imzası altına alması yeterli olup, telefon görüşmesine istinaden hazırladığı tutanağı taraflara imzalatmasına gerek bulunmamaktadır.”¹³.

b. Vasıtalı tebligat (tebliğ ve diğer dolaylı bildirimler)

i. Kişisel iletişim araçlarıyla tebliğ

Yukarıda mevzuat hükümleri incelenirken işaret edildiği üzere uzlaştırma teklifine çağrı işlemi, telefon, telgraf, faks, elektronik posta gibi araçlarla (Yönetmelik, m. 29/7) taraflara bildirilecektir. Alternatif Çözümler Daire Başkanlığı’nın konuyla ilgili hukuki görüşüne göre, uzlaştırıcı taraflarla yüz yüze bir araya gelemiyorsa son çare olarak telefonla uzlaşmanın mahiyetini ve hukuki sonuçlarını anlatarak uzlaştırma teklif-

¹² 06.06.2017 tarihli ve “Uzlaştırma İşlemlerinde Tebligat ve İstinabe” konulu hukuki görüş, s. 4.

¹³ “Uzlaştırma İşlemlerinde Tebligat ve İstinabe” konulu hukuki görüş, s. 5.

finde bulunabilir¹⁴ ve bu görüşmeyi kendi imzasıyla tutanağa bağlar. Bir anlamda fiilî yahut gayri resmî nitelikteki bu teklifin, deyim yerindeyse resmîleştirilmesi için sonrasında uzlaştırma teklif formunun taraflara imzalatılması veya bu yönde bir işlem yapılması şarttır. Tarafın uzlaştırma teklifini kabulü halinde teklif formu, müzakere aşamasının öncesinde veya en geç uzlaştırma raporuyla birlikte imzalatılabilecektir. Telefonda teklifin reddi veya düşünmek için süre istemesi halinde form, uzlaştırma bürosu aracılığıyla doğrudan veya istinabe yoluyla imzalatılacaktır¹⁵.

Bundan başka açık bir düzenleme olmamakla birlikte uzlaştırma müzakerelerinin yapılacağı yer ve zaman da kişisel iletişim araçlarıyla tebliğ edilebilir, hatta bizatihi müzakereler de “görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle” (Yönetmelik m. 31/4) yapılabilir. Esasen müzakerelere haklı bir mazeret olmaksızın katılmamanın, uzlaşmayı kabul etmemiş sayılmayı (Ceza Muhakemesi Kanunu m. 253/13, Yönetmelik m. 31/1) sonuçlaması, bu konudaki yer ve zaman bildiriminin önemini ortaya koymaktadır. Müzakere yeri ve zamanı, uzlaştırma teklifine çağrıya dair konuşmalar sırasında saptanıp bildirilmiş olabileceği gibi bu husus ayrıca bildirilmiş de olabilir.

ii. SEGBİS yoluyla tebliğ

Yukarıda da belirtildiği üzere Ceza Muhakemesi Kanunu’nda “uzlaştırma teklifinin”, açıklamalı tebligat veya istinabe yoluyla da yapılabileceği öngörülmüşken Yönetmelik’te bunlara SEGBİS (Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi)¹⁶ yolu da eklenmiştir (m. 29/3). Yönetmelik’te her ne kadar SEG-

¹⁴ Karşılaştırınız Yönetmelik m. 29/6: “Uzlaştırmacının uzlaşma teklifinde bulunacağı şüpheli, sanık, katılan, mağdur veya suçtan zarar gören ya da kanunî temsilcilerine iletişim araçlarıyla ulaşılamaması hâlinde açıklamalı uzlaşma teklifi büro aracılığıyla yapılır. (...)”. Bu hükmün aksi anlamından, taraflara iletişim araçlarıyla ulaşılması halinde teklifin de bu yolla yapılabileceği sonucu çıkarılabileceği gibi bu durumda yalnızca teklife çağrıda bulunulabileceği de söylenebilir.

¹⁵ “Uzlaştırma İşlemlerinde Tebligat ve İstinabe” konulu hukuki görüş, s. 4-5.

¹⁶ Ceza Muhakemesinde Ses ve Görüntü Bilişim Sisteminin Kullanılması Hakkında Yönetmelik m. 3’te SEGBİS’in, “UYAP Bilişim Sisteminde ses ve görüntünün aynı anda elektronik ortamda iletildiği, kaydedildiği ve saklandığı Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi” ifade ettiği düzenlenmiştir.

BİS'ten sadece “uzlaşma teklifinin” yapılması aracı olarak söz edilmişse de Alternatif Çözümler Daire Başkanlığı'nın konuyla ilgili hukuki görüşünde “uzlaştırma müzakerelerinin” de yapılabileceği açıklanmıştır. Söz konusu görüşe göre, mevzuatta uzlaştırma işlemlerinde SEGBİS'in kullanımını engelleyen veya sınırlayan herhangi bir hüküm bulunmamakta olup sistem bir nevi iletişim aracı işlevine sahip olacaktır. Yine aynı görüş uyarınca, uzlaştırma müzakerelerinin kanuni düzenleme gereği gizli olması sebebiyle SEGBİS'le yapılan görüşmeler kayda alınamayacaktır¹⁷. Öğretide, gizliliğin müzakere aşamasına yönelik olması itibariyle uzlaştırma teklifine çağrının ve uzlaştırma teklifinin kayda alınabileceği de savunulmaktadır. Kanaatimizce her halükârda SEGBİS yoluyla gerçekleştirilen işlemlerin tutanak altına alınması uygun olacaktır. Bu husus, söz konusu işlemlerin tebliğine bağlanan hukuki sonuçlar açısından da önemlidir. Bununla birlikte uzlaştırma teklif formunun ve uzlaştırma raporunun diğer yollarla taraflara imzalatılması gerektiği ifade edilmelidir.

SEGBİS yoluyla tebliğ, mevzuatta bir sınırlama olmamakla birlikte esasen tutuklu veya hükümlü taraflar açısından uygulama alanı bulacaktır. Uzlaştırıcı, Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik m. 19 ve 20 uyarınca tutuklu veya hükümlüyle yüz yüze görüşme yetkisine de sahiptir. Ancak özellikle uzlaştırıcı ile tutuklu yahut hükümlünün farklı şehirlerde olması, uzlaştırıcının bu kişilerle telefonla görüşme imkânının bulunmaması, SEGBİS yoluyla bildirimi önemli hale getirmektedir. Belirtmek gerekir ki uzlaştırma işlemlerinde SEGBİS'in kullanımı, uzlaştırma bürosunda görevli Cumhuriyet savcının talimatı doğrultusunda ilgili cezaevi idaresinden talepte bulunmak suretiyle gerçekleşecektir¹⁸.

iii. Açıklamalı tebligat (postacının tevdii suretiyle tebliğ)

Yukarıda değinilen ilgili hükümler uyarınca taraflarla yüz yüze gelişmiyorsa veya SEGBİS dâhil iletişim araçlarıyla taraflara ulaşılamamışsa uzlaştırma teklifi, teklif formunun uzlaştırma bürosuna verilmesi ve

¹⁷ “Uzlaştırma İşlemlerinde SEGBİS” konulu hukuki görüş, s. 7.

¹⁸ Bkz. “Uzlaştırma İşlemlerinde SEGBİS” konulu hukuki görüş, s. 7.

büro aracılığıyla “açıklamalı tebligat” gönderilmesi suretiyle yapılacaktır. Belirtmek gerekir ki uzlaştırıcının teklif formunu, büroyu aracı kılmaksızın kendisinin posta yoluyla tebliğ etmesi, usulsüz tebligat niteliğinde olacaktır¹⁹.

Açıklamalı tebligat kavramı, yürürlükteki mevzuatta tanımlanmış olmamakla birlikte mülga Ceza Muhakemesi Kanununa Göre Uzlaştırmanın Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik²⁰ m. 9/2’de, “Açıklamalı tebligat, Kanunda belirtilen özel hükümler saklı kalmak koşuluyla bu Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek 1/a veya Ek 1/b sayılı uzlaşmanın mahiyeti ile uzlaşmayı kabul veya reddetmenin hukukî sonuçlarının bulunduğu Uzlaşma Teklif Formunun, 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu ile 20/8/1959 tarihli ve 4/12059 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Tebligat Tüzüğü hükümlerine uygun olarak tebliğ mazbatalı zarf içerisinde gönderilmesi suretiyle yapılır. Ancak tebligatın yapılamadığı hâllerde bu Yönetmeliğin 11 inci maddesi hükmü²¹ uygulanır.” şeklinde açıklanmıştır.

Bu noktada açıklamalı tebligatın hangi adrese yapılacağı ve özellikle ilgili tarafa bu adreste tebligat yapılamaması halinde ne şekilde hareket edileceği hususunda Yargıtay’ın farklı içtihatlarının olduğuna ve son ola-

¹⁹ Yargıtay 11. Ceza Dairesinin 06.12.2021 tarih ve 2021/36120, 2021/11641 sayılı Kararında da uzlaştırıcının bizzat tebligat göndermesi usule aykırı bulunmuştur: “...uzlaştırma raporu ve eklerinin incelenmesinden uzlaştırmacının kendisi tarafından iadeli taahhütlü mektupla sanık ve katılana uzlaştırma davetiyesi gönderildiği, sanığa gönderilen tebligatın iade döndüğü, müştekinin de tebligata rağmen iletişime geçmediği ve uzlaştırma işlemine son verildiği belirtilmiş ise de; yukarıda belirtildiği şekilde uzlaştırma bürosu tarafından taraflara 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine uygun olarak tebligat yapılmadığı anlaşılmakla...”. Uzlaştırıcının taraflara tebligat çıkarma yetkisinin olmadığı hakkında ayrıca bkz. “Uzlaştırma İşlemlerinde Tebligat ve İstinabe” konulu hukuki görüş, s. 6.

²⁰ Mülga Yönetmelik, 26.07.2007 tarihli ve 26594 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmış, halen yürürlükte olan Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliği’nin 72. maddesiyle ilga edilmiştir.

²¹ Mülga Yönetmelik m. 11: “Resmî mercilere beyan edilmiş olup da soruşturma dosyasında yer alan adreste bulunmama veya yurt dışında olma ya da adresin belirlenememesi gibi başka bir nedenle mağdura, suçtan zarar görene, şüpheliye veya bunların kanunî temsilcisine ulaşılamaması hâlinde, uzlaştırma yoluna gidilmeksizin soruşturma sonuçlandırılır.”

rak bu konuyu da ilgilendiren bir içtihadı birleştirme kararının mevcudiyetine dikkat çekmek gerekir. Mülga Yönetmeliğin yukarıda değinilen hükmünde (m. 9/2), açıkça tebligatın yapılamaması durumunda Yönetmeliğin 11. maddesinin uygulanacağı öngörülmüştü. Atıf yapılan 11. madde ise (Ceza Muhakemesi Kanunu m. 253/6'ya uygun olarak) beyan edilen adreste bulunmama, yurt dışında olma ya da adresin belirlenmemesi gibi sebeplerle taraflara ulaşılmaması halinde uzlaştırma yoluna gidilmeksizin soruşturmanın sonlandırılacağını düzenlemekteydi. Meri Yönetmelikte de taraflara belirtilen nedenlerle ulaşılamaması hallerinde uzlaştırma işlemlerine son verileceği yönünde hükümlere yer verilmekle (m. 7/12, 31/7) birlikte bunlar ile açıklamalı tebligata dair hükümler (m. 29/3, 6) arasında, mülga Yönetmelik m. 9/2'deki gibi doğrudan bir bağlantı kurulmamıştır. Bu nedenle uygulamada, Ceza Muhakemesi Kanunu'ndaki açık düzenlemelere karşın taraflara ulaşılması açısından Tebligat Kanunu'ndaki çeşitli tebligat türlerinin uzlaştırma sürecinde de gündeme getirildiği görülmektedir.

Tebliğat Kanunu hükümleri dikkate alındığında; 1) Kanun'un "Bilinen adreste tebligat" başlıklı 10. maddesi uyarınca, a) Tebligat, muhatabın bilinen en son adresinde yapılır. b) Bilinen en son adresin tebligata elverişli olmadığının anlaşılması veya tebligat yapılamaması halinde ise muhatabın adres kayıt sisteminde (= MERNİS'te: Merkezi Nüfus İdare Sisteminde) bulunan yerleşim yeri adresi, bilinen en son adresi olarak kabul edilir ve tebligat buraya yapılır²². 2) Kanun'un "Tebliğ imkânsızlığı ve tebellüğden imtina" başlıklı 21. maddesine göre, a) Muhatap veya tebligat yapılabilecek diğer kişiler gösterilen adreste bulunmaz veya tebellüğden imtina ederse, b) Gösterilen adres muhatabın adres kayıt sistemindeki adresi olmasına karşın muhatap o adreste hiç oturmamış veya o adresten sürekli olarak ayrılmış ise tebligat evrakı, muhtarlığa veya zabıtaya teslim

²² Tebligat Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik m. 16/2'ye göre, adres kayıt sistemindeki adrese yapılacak tebligatta, normalde beyaz renkte olan tebligat zarfı, açık mavi renkte olmalı ve zarfta "adresin muhatabın adres kayıt sistemindeki yerleşim yeri adresi olduğu belirtilerek bu adrese tebligat yapılacağına dair meşruhata" (= MERNİS adresi şerhine/kaydına) yer verilmelidir.

edilir ve bu durumu belirten bir ihbarname bina kapısına yapıştırılır. İhbarnamenin kapıya yapıştırıldığı tarih, tebliğ tarihi sayılır²³.

Açıklanan bu düzenlemelerle ilgili olarak iki farklı görüş ve uygulama öne çıkmıştır. Birinci görüşe göre, bilinen son adrese yapılan tebligatın geri dönmesi halinde, adres kayıt sistemindeki farklı adrese önce normal (beyaz renkli zarfla, herhangi bir şerh düşmeksizin) tebligat yapılmalı, bunun geri dönmesi durumunda aynı adrese (açık mavi renkli zarfla) “MERNİS adresi” şerhi düşülerek ikinci kez tebligat gönderilmelidir (üç aşamalı tebligat). İkinci görüş ise en son adrese tebligatın başarısız olması ihtimalinde doğrudan adres kayıt sistemindeki adrese “MERNİS adresi” kaydı içeren tebligat yapılması yeterlidir (iki aşamalı tebligat). Nihayet Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu’nun verdiği içtihadı birleştirme kararında ikinci görüş üstün tutulmuş ve şu sonuca varılmıştır:

“Muhatabın bilinen en son adresine çıkartılan tebligatın iade edilmesi ve adres kayıt sistemindeki yerleşim yeri adresinin bu adresten farklı olması halinde adres kayıt sistemindeki yerleşim yeri adresine “Mernis adresi” şerhi verilerek Tebligat Kanunu’nun 21/2. maddesi uyarınca doğrudan tebligat çıkartılmasının yeterli olduğuna, öncelikle bu adrese normal bir tebligat çıkartılmasının gerekmediğine dair, 20.11.2020 tarihinde yapılan üçüncü görüşmede oy çokluğu ile karar verilmiştir.”

Bunlarında dışında, Tebligat Kanunu’nun “Adres değişikliğini bildirme mecburiyeti” başlıklı 35. maddesinin 2. fıkrasındaki, adres değişikliğinde yeni adresin bildirilmemesi ve adres kayıt sisteminde yerleşim yeri adresinin de tespit edilememesi halinde, tebliğ olunacak evrakın bir nüshasının eski adrese ait binanın kapısına asılacağını öngören hükmüne işaret etmek gerekir. Söz konusu düzenlemeye göre asılma tarihi tebliğ tarihi sayılacak, bundan sonra eski adrese çıkarılan tebliğler de muhataba yapılmış kabul edilecektir. Yargıtay bir kararında söz konusu yolun da denenmesi gerektiğine hükmetmiştir²⁴.

²³ Tebligat Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik m. 31/1-c’ye göre, adres kayıt sistemindeki yerleşim yeri adresine yapılacak tebligat, “bu husus meşruhat verilerek” (= MERNİS adresi şerhi/kaydı düşülerek) çıkarılmalıdır.

²⁴ Yargıtay 11. Ceza Dairesi’nin, 11.11.2021 tarihli, 2021/24625, 2021/10259 sayılı Kararı: “Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliği ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu

Nihayet Tebligat Kanunu'nun 28 ila 31. maddelerinde düzenlenen "ilanen tebligat" yolundan da söz etmek gerekir. Kanun'un 28. maddesine göre, adresi meçhul olanlara tebligat, ilanen yapılır. Yukarıda değinilen yöntemlerle tebligat yapılamayan ve yerleşim yeri, meskeni veya iş yeri de bulunamayan kimsenin adresi meçhul sayılır. Yargıtay da bir kararında esasen Tebligat Kanunu m. 35'teki tebligat yöntemine ilişkin hukuki sorunu ele alırken dolaylı olarak ilanen tebligatı da uzlaştırmada başvurulabilecek yol olarak zikretmiştir²⁵.

Yukarıda da açıklandığı üzere Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 37. maddesi, tebligat konusunda eğer Ceza Muhakemesi Kanunu'nda özel hükümler varsa öncelikle onların uygulanmasını öngörmekte, herhangi bir hüküm yoksa Tebligat Kanunu'nun esas alınacağını düzenlemektedir. Kanun'un 253/6 ve Yönetmeliğin 7/12, 31/7 hükümleri uyarınca, 1) Resmî mercilere beyan edilmiş olup da soruşturma veya kovuşturma dosyasında yer alan adreste bulunmama veya 2) Yurt dışında olma ya da 3) Yapılan araştırmaya rağmen adresin belirlenememesi gibi başka bir nedenden dolayı muhataba ulaşılamıyorsa uzlaştırma işlemlerine son verilecektir²⁶. Dolayısıyla esasen muhatabın bilinen son adreste bulunma-

hükümleri uyarınca; kendisine uzlaştırma işlemlerini gerçekleştirmek üzere dosya tevdi edilen uzlaştırmacının öncelikle uzlaştırma teklifi yapılacak ilgililere telefon, telgraf, faks, elektronik posta gibi araçlardan yararlanılmak suretiyle uzlaşma teklifi yapmak üzere çağrı yapması, şayet belirtilen şekilde çağrı yapılamaz ise bu defa uzlaştırmacının ilgili savcılık nezdinde kurulmuş uzlaştırma bürosundan uzlaşma teklifi yapılmasını talep etmesi gerektiği, böyle bir taleple karşılaşan büronun da muhatabına ulaşamaması durumunda öncelikle muhatabın bilinen son adresine tebliğ yapması, tebligat yapılamadan iade edilmesi durumunda muhatabın MERNİS adresinin tespit edilerek MERNİS şerhi ile Tebligat Kanunu'nun 21/2. maddesine göre tebliğ edilmesi, MERNİS adresinin bulunmaması halinde ise kendisine daha önce kanuni usullere göre tebligat yapılmış olması şartı ile aynı adrese anılan Kanun'un 35. maddesine göre tebliği gerektiği nazara alındığında; sanığın MERNİS adresine anılan usule göre bir tebligat yapılamadığı, Tebligat Kanunu'nun 35. maddesine göre uzlaşma teklifinin tebliği de denenmeden, sanığa ulaşılamadığından uzlaşmanın sağlanamadığına dair usulsüz uzlaştırma raporu esas alınarak mahkûmiyet hükmü kurulması, yasaya aykırı ...".

²⁵ Bkz. Yargıtay 13. Ceza Dairesi'nin, 09.11.2020 tarihli ve 2020/10557, 2020/11232 sayılı kararı.

²⁶ Bu düzenlemelerin amacıyla ilgili olarak Alternatif Çözümler Daire Başkanlığı'nın "Taraflardan Birinin Yurtdışında Olması Halinde Uzlaştırma Yoluna Gidilip Gidilemeyeceği" hakkında hukuki görüşünde (s. 4); "Cezai uyuşmazlığın hızlı bir şekilde çözülmesi

ması, yurt dışında olması (yurt dışı adresi belli olsa dahi)²⁷ veya adresinin meçhul olması ve yapılan araştırmaya rağmen belirlenememesi hallerinde tebligat yapılamamış kabul edilecek ve süreç sonlandırılacaktır. Tebligat evrakının eski adrese yapıştırılması (Tebligat Kanunu m. 35/2) veya ilan tebligat (Tebligat Kanunu m. 28 vd.) yollarına gidilmesi gerekli değildir.

iv. İstinabe yoluyla tebligat

Uzlaştırmada muhatabın uzlaştıracının görevlendirildiği savcılığın yargı çevresi dışında olması halinde tebligat, istinabe yoluyla yapılabilecektir. Yukarıda açıklamalı tebligatla ilgili olarak da belirtildiği üzere uzlaştıracının posta veya kargo yoluyla şahsen tebligatta bulunması usule aykırı olacaktır²⁸. Uygulamada olduğu gibi uzlaştıracının fiilen muhatabın olduğu yere giderek yüz yüze bildirimde bulunması bunun dışındadır.

İstinabe yoluyla tebligat, uzlaştırma teklifi ve/veya raporunun (teklif telefonda reddedilmişse yalnızca teklifin, süreç olumlu ilerlemişse her ikisinin veya duruma göre yalnızca raporun) muhataba bildirimini, teklif formunun ve raporun imzalanmasını içermektedir. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 253/4'te yalnızca uzlaştırma teklifinden söz edilmişse de

için öngörülen bir yol olan uzlaştırmada; taraflara ulaşılmasında zorluk yaşanılıyorsa, uzlaştırma kurumundan beklenen fayda sağlanamaz. Bu nedenle az yukarıda anılan düzenlemeler ile esasen uyuşmazlığın daha kısa sürede çözülmesini hedefleyen uzlaştırma kurumunun, soruşturma veya kovuşturma evrelerini uzatan, sürüncemede bırakan, Kanunda uzlaştırma süreci için öngörülen sürelerde sonuç alınabilmesini engelleyen bir neden haline gelmesinin önüne geçilmesi amacı güdülmüştür." açıklamasına yer verilmiştir.

²⁷ Bkz. "Taraflardan Birinin Yurtdışında Olması Halinde Uzlaştırma Yoluna Gidilip Gidilemeyeceği" hakkında hukuki görüş, s. 4.

²⁸ "Ayrıca, 5271 sayılı Kanunun 253 üncü maddesinin dördüncü fıkrasında uzlaştırmacının uzlaşma teklifini açıklamalı tebligat veya istinabe yoluyla da yapabileceğinin düzenleme altına alındığı görülmektedir. Bununla birlikte söz konusu hüküm, uzlaştırmacılara tebligat çıkarma yetkisi vermeyip, uzlaşma teklifinin yapılabileceği yolu göstermektedir. Zira cümlemin devamında uzlaşma teklifinin istinabe yoluyla da yapılabileceği hüküm altına alınmış olup, istinabe usulünün yargısal makamlar aracılığıyla gerçekleştirileceğinde bir tereddüt bulunmamaktadır." ("Uzlaştırma İşlemlerinde Tebligat ve İstinabe" konulu hukuki görüş, s. 6).

Yönetmelik m. 31/6'da uzlaştırma raporu için de aynı yolun kullanılabilceği düzenlenmiştir.

İstinabe süreci, uzlaştırma bürosu aracılığıyla teklif ve raporun, istinabe müzekkeresiyle birlikte muhatabın bulunduğu yer Cumhuriyet başsavcılığı istinabe bürosuna iletilmesi suretiyle işleyecektir. İlgili istinabe bürosunun tebligatı ne şekilde gerçekleştireceği Alternatif Çözümler Daire Başkanlığı'nın konuyla ilgili hukuki görüşünde açıklanmıştır. Buna göre istinabe olunan talimat bürosu, tarafları telefon, faks gibi iletişim araçlarıyla davet edebileceği gibi, çıkarılacak bir tebligat ile de çağırabilir. Burada muhatap, istinabe olunan yer Cumhuriyet başsavcılığına gelerek teklif formunu ve/veya uzlaştırma raporunu imzalamalı, bu esnada da kimlik tespiti görevlilerce yapılmalıdır²⁹.

SONUÇ

Uzlaştırma sürecinde, süreci ilerleten her bir irade açıklamasının bir ceza muhakemesi işlemi olduğuna ve bunların muhataplarına usulüne uygun şekilde bildirilmesi gerektiğine dikkat çekmek gerekir. Bu nedenle uzlaştırma teklifine davet etme, uzlaştırma teklifinde bulunma, uzlaştırma müzakerelerinin yerini ve zamanını belirleme ile uzlaştırma raporunu imzalatma gibi işlemlerde tebligatın nasıl yapılacağı, tebligatın başarısız olması halinde nasıl hareket edileceği hususlarının daha sistemik ve sarıh bir biçimde düzenlenmesi gerektiği söylenebilir. Bu noktada özellikle Ceza Muhakemesi Kanunu m. 253/6'daki tebligat başarısızlığı veya güçlüğü hakkındaki sınırlayıcı özel hüküm ile Tebligat Kanunu'ndaki geniş tebligat alternatifleri arasındaki ilişkinin (Ceza Muhakemesi Kanunu m.37'deki açık hükme rağmen) uzlaştırmaya dair hükümlerde tekraren ifade edilmesinde yarar vardır.

²⁹ “Uzlaştırma İşlemlerinde Tebligat ve İstinabe” konulu hukuki görüş, s. 5-6. Mülga Ceza Muhakemesi Kanununa Göre Uzlaştırmanın Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik m. 9/3'te, “İstinabe yoluyla yapılacak teklifte, bu Yönetmeliğin 8 inci maddesi ile birinci ve ikinci fıkra hükümleri uygulanır” hükmü yer almaktaydı. Atıf yapılan hükümler ise teklifin yüz yüze yapılmasını düzenlemekteydi.

Bundan başka Ceza Muhakemesi Kanunu'ndaki bazı eksikliklerin Yönetmelik'te giderilmesi, keza Yönetmelik'te yer almayan bazı hususların Daire Başkanlığı'nın hukuki görüşleriyle karşılanması eleştirilebilir ve bu açıdan yeknesak bir kanun ve yönetmelik düzenlemesinin yapılması daha ideal bir yaklaşım olabilir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Alternatif Çözümler Daire Başkanlığı, <<https://alternatifcozumler.adalet.gov.tr>> Atalı Murat, İbrahim Ermenek, S. Hilal Üçüncü, Tebligat Hukuku, 5. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2022.
- Ayverdi, İlhan, Misalli Büyük Türkçe Sözlük, Kubbealtı Lugatı, 3. Baskı, İstanbul, 2016.
- Centel, Nur, Hamide Zafer, Ceza Muhakemesi Hukuku, 21. Baskı, İstanbul, Beta Yayınevi, 2022.
- Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Kitabı, Editörler: Orhan Cüni, Merve Özcan, Çetin Arslan, Olgun Değirmenci, İkinci Baskı, Ankara, Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü Alternatif Çözümler Daire Başkanlığı Yayını, 2021.
- Değirmenci, Olgun, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma, 2. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2021.
- Devellioğlu, Ferit, Osmanlıca - Türkçe Ansiklopedik Lûgat, 26. Baskı, Ankara, Aydın Kitabevi, 2010.
- Gökçen, Ahmet, Murat Balcı, M. Emin Alşahin, Kerim Çakır, Ceza Muhakemesi Hukuku, Ankara, Adalet Yayınevi, 2020.
- Kunter, Nurullah, Ceza Muhakemesi Hukuku, 9. Bası, İstanbul, 1989.
- Muşul, Timuçin, Tebligat Hukuku, 7. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2018.
- Özbek, Veli Özer, Koray Doğan, Pınar Bacaksız, Ceza Muhakemesi Hukuku, 17. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2024.
- Öztürk Bahri, Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem ve Diğerleri, Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, 17. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2023.
- Şahin, Cumhur, Neslihan Göktürk, Ceza Muhakemesi Hukuku II, 12. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2022.
- Tosun, Öztekin, Türk Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri, Cilt: I, 4. Baskı, İstanbul, 1984.
- Turhan, Faruk, Ceza Muhakemesi Hukuku, Ankara, 2006.

- Uzlaştırma Kılavuzu, Editörler: Orhan Cüni, Merve Özcan, Ankara, Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü Alternatif Çözümler Daire Başkanlığı Yayını, 2021.
- Ünver, Yener, Hakan Hakeri, Ceza Muhakemesi Hukuku, 19. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2022.
- Yenisey, Feridun, Ayşe Nuhoğlu, Ceza Muhakemesi Hukuku, 11. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2023.